

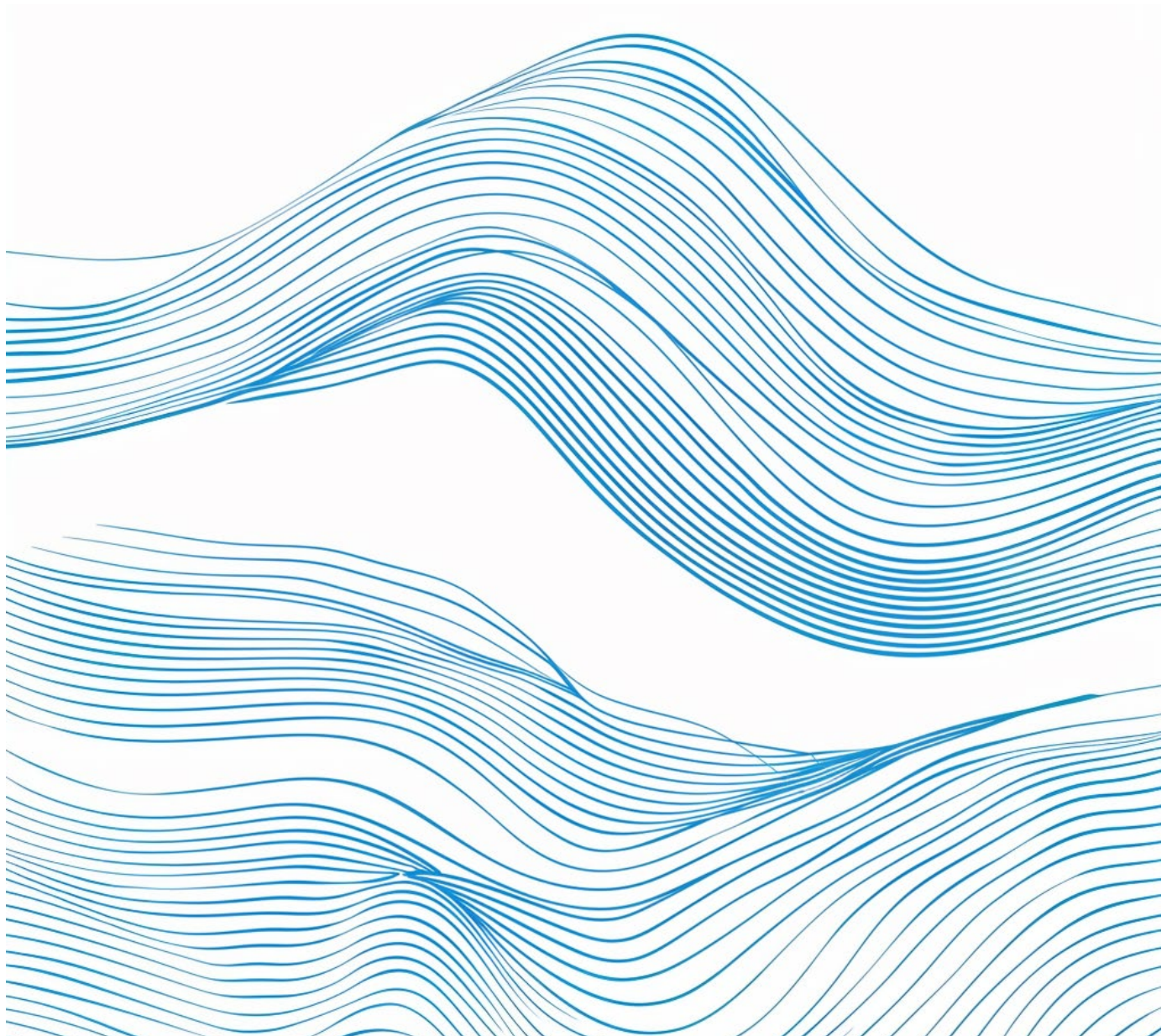
ADVOKATTILSYNET

THE SUPERVISORY AUTHORITY
FOR LEGAL SERVICES

Rapport fra tilsyn

Stedlig tilsyn Advokatfirma Bull Årstad DA

21. mai 2026

Innhold

Innledning	3
Organiseringen av Advokatfirma Bull Årstad DA	5
Ousdals virksomhet i Bull Årstad	6
Tidligere tilsyn i Advokatfirma Bull Årstad DA	7
Andre vurderinger	10
Dokumentasjon og arbeidsmetodikk	10
Lånevirkksomheten	14
Innledning	14
Forholdet mellom advokatselskapets bruk av klientbankkonto og Ousdals lånevirkksomhet	15
Bokføring av lånetransaksjoner	17
Advokatforskriften (1996)	19
Bruk av klientbankkonto	19
Rettslig utgangspunkt	19
Rutiner for bruk av klientbankkonto	20
Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering	21
Innledning	21
Endringer foretatt etter tilsynet i 2021	22
Del II - Advokattilsynets vurderinger	25
Innledning	25
Risikoforståelse – virksomhetsinnrettet risikovurdering (hwl. § 7)	26
Internkontroll	28
Rutiner for bruk av klientbankkonto	29
Bilagsføring og behovet for kontroll	31
Rutiner for saksregistrering og føring av transaksjoner	32
Advokattilsynets anbefalinger	33
Anbefalinger til forbedringer knyttet til foretakets etterlevelse av regelverket for anti-hvitvask og terrorfinansiering	33
Anbefalinger til forbedringer knyttet til foretakets rutiner for bruk av klientbankkonto	34

Innledning

Det er gjennomført et avgrenset og formålsbestemt tilsyn hos Advokatfirma Bull Årstad DA (heretter «Bull Årstad» eller «BÅ»).

Tilsynet ble besluttet av Tilsynsrådet for Advokatvirksomhet (nå Advokattilsynet) den 5. juni 2024. Beslutningen ble meddelt selskapet i brev samme dag, og Ernst & Young AS (EY) ble av Tilsynsrådet bedt om å forestå den praktiske gjennomføringen av tilsynet.

Bakgrunnen for tilsynet var mistanke om regelbrudd begått av en tidligere partner i Bull Årstad, Per Asle Ousdal (heretter «Ousdal» eller «PAO») etter muntlig og skriftlig orientering fra to advokatforetak, som fremsatte påstander om alvorlige forhold knyttet til Advokatfirma Bull Årstad DA og advokat Ousdal.

I et brev til Advokattilsynet datert 31. mai 2024, mottatt av Advokattilsynet den 6. juni 2024, informerte Bull Årstad om at PAO, som forlot firmaet 31. desember 2023, kunne ha utsatt firmaet og flere personer/foretak for økonomisk tap. PAO hadde avgitt uriktige inneståelseserklæringer på firmaets brevark, som hevdet at firmaet garanterte for betaling av kapital til personer/foretak uten klientforhold til firmaet. PAO hadde også hevdet at det fantes deponert sikkerhet for disse plasseringene, noe selskapets øvrige deltakere ikke kjente til. Bull Årstad politianmeldte forholdet til Sør-Vest Politidistrikt 31. mai 2024. Ousdal døde den 3. juni 2024.

Vår gjennomgang av saken viser at tidligere advokat Ousdal har begått bedrageri i forbindelse med den lånevirkomheten han drev. PAO tilbød investorer og privatpersoner å låne ut penger mot høye renter, men gjennomgangen viser at dette for de langt fleste låneforhold i realiteten var en fiktiv virksomhet uten reelle utlån. Dette innebærer at han har skaffet seg betydelige beløp ved uriktige opplysninger, som har ført til økonomisk tap for en lang rekke personer. PAO brukte for mange av transaksjonene advokatfirmaet Bull Årstad DA sin felles klientbankkonto som transittkonto for å håndtere pengeoverføringene.

Bruken av den felles klientbankkontoen bidro til å skape større legitimitet overfor långiverne knyttet til de omtalte transaksjonene. De gjennomførte transaksjonene er kontrollert mot regnskapsføring i advokatforetaket og gjennomgangen avdekker betydelige mangler knyttet til krav til dokumentasjon av transaksjoner gitt i advokatforskrift, bokføringslov og -forskrift samt regler for god bokføringssskikk. PAO var som utførende advokat ansvarlig for de identifiserte manglene ved transaksjonene.

PAO har også fremstilt garantier fra advokatfirmaet han var partner i, som gav inntrykk av at de dekket låneengasjementer, selv om disse garantiene *ikke var reelle*. Slike uriktige eller falske dokumenter kan utgjøre elementer av bedrageri og dokumentforfalskning.

Den faktiske bruken av klientbankkonto bekrefter at både advokatforetaket og advokatforetakets felles klientbankkonto ble misbrukt av PAO i forbindelse med hans virksomhet.

Kontrollhandlingene foretatt under tilsynet er en del av en større kartlegging av faktum rundt transaksjoner som antas å være tilknyttet lånevirkomheten til PAO. I tillegg til denne gjennomgangen av virksomheten i Advokatfirmaet Bull Årstad DA har EY utarbeidet en oversikt over transaksjoner tilknyttet den fiktive lånevirkomheten, med fordeling av inn- og utbetalinger knyttet til de ulike långivere. Denne rapporten er presentert sammen med forvalters rapport fra gjennomgangen av Ousdal sin advokatvirksomhet.

Hovedformålet med undersøkelsene foretatt under dette tilsynet har vært å få avklart om, og i så tilfelle i hvilken grad, andre advokater eller øvrige ansatte i Bull Årstad har vært direkte involvert i transaksjonsvirksomheten til PAO. Det har også vært et formål å se på mulige årsaker til at transaksjonsvirksomheten ikke ble avdekket tidligere.

Analysene og vurderingene under dette tilsynet har derfor i hovedsak vært begrenset til å se nærmere på Ousdals bruk av Advokatfirma Bull Årstad DA sin klientbankkonto. I den forbindelse har vi også sett nærmere på organiseringen av virksomheten, herunder også hvilke kontrolltiltak, eller eventuelt mangel på slike, som kan ha vært av betydning for Ousdals transaksjonsvirksomhet.

Kontrollhandlingene og vurderingene er avgrenset mot eksterne aktører, som foretakets revisor, ekstern regnskapsfører og bankforbindelse. Tilsynet med deres virksomhet er lagt til Finanstilsynet.

Tilsynet er gjennomført som en kombinasjon av et stedlig og et dokumentbasert tilsyn. Det stedlige tilsynet ble gjennomført i selskapets hovedkontor i Stavanger i to omganger, først den 6.-8. juni og deretter 10.-12. juni 2024. For advokatselskapet møtte daglig leder og hvitvaskingsansvarlig. Fra EY deltok Kjetil Andersen og Jeanett Nordtømme. Oppfølgende spørsmål har hovedsakelig blitt besvart av daglig leder på vegne av Bull Årstad. Advokatselskapet har utvist stor grad av samarbeidsvilje med tilsynsrevisor/Advokattilsynet, og har fulgt opp løpende spørsmål på en presis og effektiv måte.

Gjennomgangen av kontroller er begrenset til undersøkelser tilknyttet den fiktive lånevirkomheten og er ikke en gjennomgang av advokatvirksomheten utover disse forholdene.

Under tilsynet ble Kjetil Andersen ansatt i Advokattilsynet og jobbet der fra og med 1. januar 2025. I forbindelse med denne overgangen besluttet Advokattilsynet i samråd med EY at rapport fra tilsynet skulle utarbeides av Advokattilsynet.

Utkast til rapport ble sendt til Bull Årstad den 18. februar 2026. Advokat Harald Holm Glad har i brev av 20. mars 2026 inngitt omfattende tilsvaret til rapporten på vegne av BÅ.

Etter anmodning fra advokat Glad ble det avholdt møte mellom Advokattilsynet og foretaket den 29. april 2026. Advokatene i BÅ Advokatfirma AS ga i møtet uttrykk om en klar forventning om at det ble utarbeidet et nytt rapportutkast der foretakets merknader var hensyntatt, og at nytt rapportutkast ble sendt på ny kontradiksjon. Advokattilsynet avslo anmodningen i e-post av 8. mai 2026.

Enkelte av merknadene er hensyntatt og innarbeidet i den endelige rapporten.

Organiseringen av Advokatfirma Bull Årstad DA

Bull Årstad (Org.nr. 971 429 267) ble registrert i enhetsregisteret 12. mars 1995, og har kontorer i Stavanger og Sandnes. Virksomheten er organisert som et selskap med delt ansvar. Selskapet har ifølge selskapsavtalene hatt mellom 10 og 12 partnere.

Selskapet hadde på tidspunkt for tilsyn til sammen 14 ansatte, og benytter ekstern regnskapsfører til å føre regnskapene (Ingrid Haver-Regnskapskontor ENK, org.nr 974 462 346). Løpende klientmiddelføringer gjennomføres av selskapets sekretærer. Selskapets revisor var for perioden dekket av tilsynet, RSM Norge AS (org.nr 982 316 588) ved Gunnar Golin Strøm. Selskapets hovedbankforbindelse er Sandnes Sparebank.

Selskapet er et allmennpraktiserende advokatfirma som påtar seg et bredt omfang av sakstyper innenfor mange ulike rettsområder. Selskapet påtar seg oppgjørsoppdrag og yter bistand i forbindelse med eiendomstransaksjoner. Selskapet driver ikke med inkassovirksomhet eller oppbevaring av verdipapirer eller lignende. Av total saksmengde anslår hvitvaskingsansvarlig at cirka 20 % av sakene er omfattet av hvitvaskingsreglene (omfanget er blitt nedjustert senere regnskapsår). Selskapets omsetning i 2023 og 2022 var henholdsvis MNOK 32,7 og MNOK 31,3.

Det er avgitt ren revisjonsberetning for 2023 og 2024 innenfor lovens frister.

Virksomheten har vært regulert gjennom selskapsavtale datert 23. januar 2023. Avtalen erstattet tidligere selskapsavtale datert 21. april 2021. Advokatfirmaet har også lagt frem kopi av tidligere selskapsavtaler, datert mai 2009, mars 2011, oktober 2015, desember 2015 og desember 2017.

Selskapets daglige leder har under tilsynet muntlig forklart for EYs representanter hvordan selskapet drives. Advokattilsynet forstår det slik at Bull Årstad på tidspunktet for tilsyn i praksis var drevet som et kontorfellesskap, der den enkelte partner/advokat i realiteten hadde sin egen virksomhet. Klientinntaket er ikke sentralisert, og advokatforetaket fordeler lite saker mellom advokatene. Det er som regel den advokaten som har brakt inn kunden og oppdraget, som beholder saken og oppfølgingsansvaret. Det er sjelden at flere advokater jobber sammen på et oppdrag, og arbeidet er i stor

grad individuelt. Daglig leder opplyste under tilsynet at advokatselskapet ikke har noen spesielle føringer for hvilke type oppdrag den enkelte advokat kan påta seg, forutsatt at man følger gjeldende regelverk og at man har den nødvendige kompetanse på det området man bistår. Dette underbygges også av selskapsavtalen(e), som legger opp til at den enkelte advokat beholder overskuddet som det enkelte oppdraget gir, fratrukket felleskostnader etter en fordelingsnøkkel, og at advokaten som utgangspunkt beholder egne saker ved uttreden eller ved oppløsning av selskapet.

Advokatvirksomheten i Bull Årstad opphørte 31. desember 2024. Tidligere partnere og ansatte i Bull Årstad har siden 1. januar 2025 drevet advokatvirksomheten gjennom BÅ Advokatfirma AS, som er et annet rettssubjekt, registrert med annet organisasjonsnummer. Det er i tilsvaret av 20. mars 2026 opplyst at porteføljen er endret og at det nye foretaket for eksempel ikke påtar seg oppdrag omfattet av hvitvaskingsloven. Advokatene i BÅ Advokatfirma AS må selv vurdere i hvilken grad anbefalinger som gis i rapporten er relevant for den virksomhet de driver i dag.

Ousdals virksomhet i Bull Årstad

Ousdals tilknytning til Bull Årstad strekker seg tilbake til 1995, da han ble ansatt i advokatfirma Asserson Thinn Håland & Bjørnsen ANS. Foretaket ble etter hvert slått sammen med Advokatfirma Bull ANS i 2002, og beholdt også kun Advokatfirma Bull ANS som foretaksnavn. I 2013 ble foretaksnavnet endret til Advokatfirma Bull Årstad ANS. I 2015 ble foretaket gjort om til et ansvarlig selskap med delt ansvar, og fikk navnet Advokatfirma Bull Årstad DA. Ousdals saksportefølje har vært variert og dekker flere ulike rettsområder. Den har blant annet omfattet selskapsrett, herunder fusjon/fisjon og salg av aksjer, konkursbehandlinger, familierett, herunder bobehandlinger og skifteoppgjør, skatterett og arbeidsrett. Ousdal beskrives som en advokat med høy troverdighet etter 28 års ansiennitet i firmaet.

Ifølge Finanstilsynets register hadde Ousdal sikkerhetsstillelse for å drive eiendomsmegling i kraft av advokatbevillingen fra 12. oktober 1998 til 19. juni 2013, da sikkerhetstillelsen opphørte.

Ousdal var lokalisert på advokatfirmaets kontor i Sandnes sammen med en sekretær. Det var flere som jobbet fast på dette kontoret, blant andre hvitvaskingsansvarlig.

Daglig leder/hvitvaskingsansvarlig har under tilsynet opplyst at det ikke var uvanlig at PAO hadde opprettet «samlesaker» på klienter i foretakets sakssystem, merket «diverse rådgivning».

Vinteren 2022 ble rutinene endret slik at det ikke lenger var anledning til å opprette samesaker, og det skulle fremgå hva saken gjaldt slik at hvitvaskingsansvarlig kunne følge med på sakslister som ledd i internkontrollen, og ikke måtte gå inn i de enkelte saker for å finne ut hva de dreide seg om.

Advokat Audun Lillestølen ble oppnevnt som forvalter den 5. juni 2024 for Ousdals advokatvirksomhet i henhold til den tidligere domstoloven § 228, 1. ledd, nr. 1. I dag advokatloven § 46 (1) jf. 14 (1) bokstav a. Det har vært et nært samarbeid mellom forvalter, EY og Advokattilsynet, og undersøkelsene og vurderingene som har vært foretatt er overlappende.

I forvalters innberetning datert 21. februar 2025 punkt 9 er Bull Årstads rolle omtalt nærmere.

Tidligere tilsyn i Advokatfirma Bull Årstad DA

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet (nå Advokattilsynet) har tidligere gjennomført to tilsyn med virksomheten i Advokatfirma Bull Årstad DA. Ved begge tilsynene ble det konstatert mangler knyttet til advokatenes etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket.

Tilsynet i 2018

I styremøte den 22. februar 2018 besluttet Tilsynsrådets styre at det skulle avholdes tilsynsbesøk i advokatvirksomheter med ti eller flere regnskaps- og rapporteringspliktige advokater hvor det ikke var avholdt tilsynsbesøk eller bokettersyn de siste tre årene. Bull Årstad var ett av 17 foretak som da ble valgt ut.

Ernst & Young AS gjennomførte tilsynet på vegne av Tilsynsrådet og utarbeidet rapport fra dette den 21. september 2018. Det ble lagt til grunn at foretaket hadde saker som var omfattet av hvitvaskingsloven og at forpliktelsene som fulgte av den tidligere hvitvaskingsloven (2009) og den da nye hvitvaskingsloven (2018) var gjeldene for virksomheten i foretaket.

Tilsynsrådets styre vurderte EYs rapport i møte den 15. november 2018, og besluttet å meddele selskapet en irettesettelse i medhold av den dagjeldende domstoloven § 225 tredje ledd. Bakgrunnen for reaksjonen var at det var avdekket flere kritikkverdige forhold i den perioden tilsynet dekket. Som følge av regelbrudd ble foretaket også avkrevd refusjon for Tilsynsrådets utgifter til revisor i forbindelse med det avholdte tilsynsbesøket, jf. dagjeldende advokatforskrift (1996) § 4-7.

Det ble avdekket brudd på etterlevelsen av reglene i daværende hvitvaskingslov (2009). Gjennomførte stikkprøver viste at rutinene for risikovurderinger og legitimasjonskontroll ikke var fulgt, og det ble derfor konstatert brudd på hvitvaskingsloven (2009) § 5 som påla rapporteringspliktige å foreta en risikobasert kundekontroll og løpende oppfølging av kundeforholdet.

Under tilsynet i 2018 konstaterte EY at foretaket hadde utarbeidet skriftlige interne kontroll- og kommunikasjonsrutiner, jf. hvitvaskingsloven (2009) § 23. Tilsynsrådet hadde på dette tidspunkt ikke innført som en del av ordinære stedlige tilsyn å vurdere kvaliteten på slike rutiner nærmere – en praksis som ble endret og gradvis forsterket etter ikrafttredelse av ny hvitvaskingslov i oktober 2018. Styret uttalte følgende i sitt vedtak:

Tilsynsrådets styre legger etter det ovennevnte til grunn at advokatvirksomheten har brutt hvitvaskingsloven §§ 5 flg., jf. §§ 22 og 23. Manglene ved oppfølgingen av hvitvaskingsregelverket anses alvorlige. Det vises til at den risikobaserte kundekontrollen er en vesentlig del av advokatenes etterlevelse av hvitvaskingsregelverket. Styret understreker at det er avgjørende at det i fremtiden sikres at hvitvaskingsrutinene tilfredsstillende kravene i den nye loven om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, samt at den videre implementeringen av disse følges nøye opp.

Tilsynet i 2021

Tilsynsrådet gjennomførte stedlig tilsyn i Bull Årstad i 2021. Bakgrunnen for beslutning om å avholde tilsyn i foretaket var Tilsynsrådets interne strategi, som la opp til at det skulle avholdes jevnlig tilsyn med etterlevelsen av AML-regelverket i større foretak. Bull Årstad ble valgt ut som følge av at de hadde mer enn 10 ansatte advokater.

Det var EY som foresto den praktiske gjennomføringen. Foretaket ble representert av daglig leder og hvitvaskingsansvarlig. Hvitvaskingsansvarlig opplyste til EY under dette tilsynet at ca. 20 % av foretakets totale saksmengde da var omfattet av hvitvaskingsregelverket. EY avla rapport fra tilsynet den 30. august 2021. Det ble i rapporten lagt til grunn at selskapets bokføring, klientmiddelbehandling og oppfølging av skatt- og avgiftsregelverket var forsvarlig på tidspunkt for tilsyn. Det ble derimot påpekt svakheter ved den virksomhetsinnrettede risikovurderingen.

Bull Årstad ble ved Tilsynsrådets vedtak av 11. november 2021 meddelt en ny irettesettelse for mangler knyttet til etterlevelse av plikter etter regelverket mot hvitvasking og terrorfinansiering. Vedtaket ble meddelt selskapet i brev av 29. november 2021. I vedtaket uttalte styret blant annet følgende, på side 2 i vedtaket:

Etter å ha gjennomgått selskapets overordnede risikovurdering og revisors rapport, legger styret til grunn at det er klare mangler ved den virksomhetsinnrettede risikovurderingen. Etter styrets syn fremstår risikovurderingen som for generell, og den oppfyller derfor ikke lovens krav, jf. hvitvaskingsloven § 7. (vedtaket s. 2)

Om kravene til risikovurdering rundt bruk av klientbankkonto uttalte styret følgende i vedtakets side 1

Etter hvitvaskingsloven § 7 skal risikovurderingen omfatte «produkter og tjenester». Tilsynsrådet forventer at tjenester som bruk av klientbankkonto behandles særskilt i den overordnede risikovurderingen. Når det gjelder bruk av klientbankkonto viser styret til hvitvaskingsforskriften § 4-9 første ledd bokstav b nr. 2, hvor det fremgår at «produkter og transaksjoner som fremmer anonymitet» typisk vil innebære en forhøyet risiko. Bruk av klientbankkonto er dermed omfattet av denne bestemmelsen.

Tilsynsrådet konkluderte med at selskapets risikovurdering var for generell, og at den derfor ikke oppfylte kravene etter hvitvaskingsloven § 7. Tilsynsrådets styre tok ikke nærmere stilling til om også foretakets rutiner innebar brudd på hvitvaskingsloven, men påpekte forhold som tilsa at selskapets advokater også burde foreta en grundig gjennomgang av selskapets anti-hvitvaskingsrutiner. Det ble i den forbindelse uttalt følgende i vedtakets side 4:

Tilsynsrådet bemerker generelt at de skriftlige rutinene må dekke alle pliktene, både de som skal sikre at advokatene i selskapet har forsvarlig styring og kontroll med antihvitvaskingsarbeidet, og de som skal ivaretas av de ansatte advokater/advokatfullmektiger i den løpende oppdragsutførelsen. Rutinene må angi hva som skal gjøres og hvordan dette skal gjøres, samt være utformet slik at de i praksis gir støtte til de som skal bruke rutinene.

Tilsynsrådet vurderte på dette tidspunkt internkontrollsystemet som tilfredsstillende. Det ble ved vurderingen lagt vekt på at det var etablert en rutine for løpende internkontroll, der hvitvaskingsansvarlig hver måned gjennomgikk lister over alle nye saker som er registrert med henblikk på å undersøke om oppdragene var kodet riktig og om de var tilstrekkelig spesifisert, samt at det skulle gjennomføres stikkprøvekontroller hvert halvår.

Advokatene i Bull Årstad fikk pålegg om å utarbeide en ny risikovurdering av virksomheten og eventuelt oppdatere hvitvaskingsrutinene basert på den nye risikovurderingen i samsvar med hvitvaskingsloven §§ 7 og 8. Pålegget ble gitt med hjemmel i hvitvaskingslovens § 47 første ledd.

I brev av 21. desember 2021 til Tilsynsrådet redegjorde Bull Årstad for selskapets arbeid med å følge opp pålegget. I e-post og brev av 3. mars 2022 fremla selskapet sin nye virksomhetsinnrettede risikovurdering, som var blitt vedtatt i selskapsmøte den 15. februar 2022.

I den reviderte risikovurderingen som ble fremlagt etter pålegget, var «bruk av klientkonto under lånetransaksjoner» vurdert med høy iboende risiko. Restrisikoen var vurdert som akseptabel som følge av forsterkede kundetiltak. Hvilke tiltak dette var fremgikk imidlertid ikke av det fremlagte dokumentet. Tilsynsrådet vurderte det nye dokumentet og konkluderte med at pålegget var etterkommet. Saken ble avsluttet fra Tilsynsrådets side etter dette.

Andre vurderinger

Finanstilsynet fører tilsyn med alle godkjente revisorer og revisjonsselskaper. Finanstilsynet åpnet tilsynssak mot RSM Norge AS som var Advokatfirmaet Bull Årstads revisor i perioden som er omtalt. Revisorforetaket valgte å fratre fra oppdraget den 5. juli 2024. Finanstilsynet har i sin rapport av 27. juni 2025, pekt på mangler ved revisjonsutførelsen av advokatforetaket knyttet til manglende oppfølging av at formidling av lån er regulert virksomhet, mangelfull risikovurdering knyttet til utbetaling fra klientkonto, manglende revisjon av utbetalinger fra klientkonto, mangelfull vurdering av bruk av serviceorganisasjon og mangler knyttet til dokumentasjonen. Tilsynet mot ansvarlig revisor ble avsluttet etter at vedkommende valgte å frasi seg sin godkjenning som statsautorisert revisor.

Etter det Advokattilsynet kjenner til har Finanstilsynet ikke åpnet tilsynssak mot ekstern regnskapsfører.

Finanstilsynet har iverksatt tilsyn med Rogaland Sparebank og med Sparebanken 1 Sør-Norge etter at ble saken ble kjent. Advokattilsynet har fått innsyn i rapportene og har gjennomgått disse. Det har ikke fremkommet informasjon der som Advokattilsynet har sett grunn til å følge opp i forbindelse med sin gjennomgang av Advokatfirma Bull Årstad DA.

Videre har Advokattilsynet gjennomgått enkelte rettsdokumenter i søksmålet mot advokatfirmaets forsikringsselskap. Disse dokumentene har ikke medført behov for ytterligere oppfølging fra Advokattilsynets side.

Dokumentasjon og arbeidsmetodikk

Ved oppstart av undersøkelsene var første prioritet å forsøke å kartlegge omfanget av Ousdals lånevirkosomhet, og om mulig, finne et eventuelt regnskap over denne virksomheten og kontrollere dette. Det ble i forbindelse med oppstart etablert kontakt med forvalter for advokatvirksomheten til Ousdal og oppnevnt bostyrer for boet til Ousdal.

Ettersom det ikke var mulig å finne et regnskap eller annen oversikt over lånevirkksomheten, ble målsettingen å få utarbeidet en slik oversikt basert på informasjon om banktransaksjonene. Informasjonen var i hovedsak basert på regnskapsbilag i de involverte advokatforetakene (Advokatfirmaet Bull Årstad DA og advokat Ousdal ENK), sammenholdt med informasjon om transaksjoner fra advokatforetakenes bankforbindelser. Omfang og katalogisering av transaksjonene er omhandlet i egen rapport fra EY som er vedlagt forvalters rapport.

For transaksjoner fra advokatvirksomheten er oppbevaringsplikten for bilag på 5 år, mens det for banktransaksjoner er en oppbevaringsplikt på 10 år for bankene. Det var derfor ikke mulig å spore transaksjoner lenger tilbake enn 2013 og transaksjoner fra tiden før 2018 måtte vurderes med utgangspunkt kun i dokumentasjon innhentet fra bankene. Denne informasjonen ble kvalitetssikret mot annen informasjon om hvor disse transaksjonene skulle ha gått, innhentet av forvalter (eks. e-poster, notater, brev, lånedokumenter, etc.).

Ousdal drev sin advokatvirksomhet fra advokatforetaket Bull Årstad DA i den alt vesentlige perioden lånevirkksomheten pågikk, og arbeidet med gjennomgangen av virksomheten ble derfor innledet med å innhente regnskapsinformasjon og bilag fra dette foretaket.

All informasjon over bevegelser på advokatforetakets felles klientbankkonto tilhørende Ousdal med tilhørende bilag ble sikret. Dette skjedde under det første møtet i Bull Årstad DA, den 6. juni 2024. På dette tidspunktet var det etablert kontakt med forvalter, og det var allerede opprettet en kanal for løpende digital informasjonsdeling mellom EY, forvalter og Advokattilsynet.

Den 6. og 7. juni 2024 ble det gjennomført samtaler med daglig leder og hvitvaskingsansvarlig i Bull Årstad. Samtidig ble samtlige klientreskontroer gjennomgått. Totalt 174 reskontroer tilhørende PAOs saker ble innhentet. Etter gjennomgang og oppsamling av data, inkludert inn- og utbetalinger samt antall transaksjoner per sak, ble det klart at det hadde vært innestående midler på klientbankkontoen som selskapet ikke var kjent med. Ifølge tall fra klientreskontroene hadde det mellom 2019 og 2023 gått ut NOK 597 783 930 fra klientkontoen til Bull Årstad DA gjennom disse spesifikke reskontroene.

Basert på funnene og sammenstilling mot dokumentasjon fra forvalter, ble det utarbeidet en liste over 16 reskontroer hvor det ble bedt om tilhørende bilag – totalt 630 bilag. Bilagene fra 2019 til 2021 forelå i papirutgave, mens bilagene fra 2021 til 2023 ble mottatt digitalt i PDF-format. Alle bilagene for utbetalinger viste til låneavtaler, aksjekjøp eller investeringer/plasseringer, mens bilagene for innbetalinger i liten grad viste bakgrunnen for innbetalingene. Det ble deretter kartlagt hvem som var adressert i bilagene og hvilke bankkontoer som ble benyttet.

Verken bilagene eller klientreskontroene ga et klart bilde av låneformidlingen. Ved gjennomgangen av bilagene som skal dokumentere transaksjonene tilknyttet lånevirkksomheten fremkom det ulike navn på långivere og mottakere

av midler som var registrert på de benyttede klientansvarsreskontroer. Det var ingen klar og entydig sammenheng mellom navn på bilag og innehaver av klientansvarsreskontroen. Dette gjorde det vanskelig å ta utgangspunkt i regnskapsføringen i Bull Årstad når man skulle systematisere låneformidlingen. Enkelte bilag inneholdt beskrivelser som indikerte at midler kunne tas fra andre saker ved manglende dekning, noe som tydeliggjorde manglende struktur i dataene. Informasjonen som kunne leses ut av klientansvarsreskontroene indikerte ikke systematisk låneformidling.

Bull Årstad har i sitt tilsvarende gitt uttrykk for at det er en «saklig og plausibel forklaring» at klientene/selskapene var involvert i «felles prosjekter». Advokattilsynet mener foretakets vurdering på dette punkt ikke er forsvarlig, og viser til at den bidrar til å øke risikoen for mulige fremtidige underslag av klientmidler.

Videre ble det avdekket en bankkonto som gikk igjen i flere utbetalingsbilag adressert til både TO Holding AS og Otica AS. Dette ble vurdert av EY som et rødt flagg for videre oppfølging. Transaksjonene ble i regnskapssystemet til advokatforetaket merket som utbetalinger til TO Holding. Kontoutskrifter fra bostyrer viste at den bankkontoen som ble benyttet for flere av utbetalingene som var regnskapsført som betalinger til TO Holding i realiteten tilhørte Otica AS – et selskap eid av Ousdal via selskapet Siviløkonom Per A Ousdal AS. Dette skapte usikkerhet rundt troverdigheten knyttet til reelle eiere av bankkontoer i klientreskontroen til Bull Årstad, og det ble derfor nødvendig å innhente kontoutskrift for hele klientbankkontoen til Bull Årstad for å fange opp alle transaksjoner knyttet til låneformidlingen. Hovedfokus for den videre gjennomføringen tok følgelig utgangspunkt i de faktiske banktransaksjonene.

EY reiste tilbake til Stavanger 10. juni 2024 for videre undersøkelser og møter med forvalter og bostyrer. Den 12. juni 2024 ble det også avholdt møte med revisoren RSM Norge v/Gunnar Golin Strøm.

For å sikre fullstendighet ble det innhentet kontoutskrifter fra alle bankkontoer som Ousdal hadde tilgang til, både privat og gjennom hans selskaper. Dette ble gjort med bistand fra bostyrer, men tok tid grunnet stadig nye kontonumre som bankene ikke hadde informert om. Det ble til slutt bekreftet at Ousdal hadde tilgang til om lag 90 bankkontoer fordelt på 12 banker, som kom frem gjennom selvangivelser og bekreftelser fra bankene. EY mottok kontoutskrifter fra 25 ulike bankkontoer. Disse kontoutskriftene ansees å være de mest sentrale i den fiktive lånevirkosomheten.

Etter innhenting av det fullstendige datagrunnlaget ble kontoutskrifter fra Ousdals kontoer og Bull Årstad samlet i én fil. Dette for å identifisere relevante transaksjoner og for å få et historisk perspektiv på låneformidlingen, da betydelige midler hadde blitt ført frem og tilbake mellom hans egne kontoer.

Deretter startet arbeidet med å identifisere motparter i de ulike transaksjonene. Dette viste seg krevende, da ikke alle banker informerer om hvem som er eier av mottakskontoen. Det var vanskelig å få bekreftet hvem

som var eier av bankkontoene som penger var blitt ført til. Kategoriseringen av låneformidlingen ble derfor basert på ulike søk og filtreringer i kontoutskriftene. For videre forklaring av metodene som ble benyttet, vises det til rapport fra EY som er et tillegg til forvalters rapport.

Det ble videre klart at måten transaksjonene var ført i regnskapssystemene til advokatforetaket ikke ga tilstrekkelig grunnlag til å lage en oversikt over omfanget av lånevirkksomheten. Forvalter eller bostyrer sin gjennomgang av dokumenter, saksmapper eller databærere i en tidlig fase avdekket heller ingen oversikt eller lignende over PAO sin lånevirkksomhet. Noen slik oversikt er heller ikke avdekket ved senere gjennomganger.

I tillegg til informasjon om transaksjoner over klientbankkonto til advokatforetaket ble det samarbeidet med bostyrer for å avdekke transaksjoner på andre konti PAO disponerte, enten i eget navn eller i foretakene Siviløkonom Per A Ousdal AS og Otica AS. Det ble også innhentet informasjon om transaksjoner i PAO sin advokatvirksomhet for tiden etter at han avsluttet sitt arbeid i Advokatfirmaet Bull Årstad DA. Disse undersøkelsene skjedde i samarbeid med forvalter.

Videre ble det, i samarbeid med representanter fra innskyterne i låneforholdet, innhentet informasjon om transaksjoner med identifikasjon av kontonumre som var benyttet av PAO i forbindelse med den fiktive lånevirkksomheten. I den forbindelse var det nødvendig å innhente kontonumrene for å verifisere hvem som hadde mottatt utbetalinger.

Advokattilsynet har ikke tilgang til konto og adresseregisteret (KAR) for verifikasjon av reelle eiere av kontoene som utbetalingene gikk til. Benyttede kontonumre ble kontrollert mot informasjon fra innskuddsbilag, informasjon fra forvalter om Ousdals arkiv og mailkorrespondanse. Dette for å forsøke å etablere en større sikkerhet knyttet til hvem som var reelle mottakere av utbetalingene fra «lånevirkksomheten». Flere banker har motsatt seg å utlevere etterspurt dokumentasjon til Advokattilsynet, noe som medførte utfordringer knyttet til å få bekreftet reell innehaver av kontonumre for mottaker av midler. Identifikasjon av reelle mottakere har vært et svært tidkrevende arbeid, og den valgte fremgangsmåten fremstod for oss som den eneste muligheten for å foreta en «kontroll» av fullstendigheten av transaksjoner i lånevirkksomheten.

Tilsynet omfatter en gjennomgang og analyse av 41 784 transaksjoner, hvorav 10 154 har blitt ført via klientbankkontoen til advokatfirmaet Bull Årstad. Av disse transaksjonene har vi hentet inn grunnlag/underlag i form av bilag for 584 transaksjoner. De manglende 46 bilagene fra forespørselen ble ikke purret da bilagsdokumentasjonen for de innhentede bilag ga liten tilleggsinformasjon.

I etterkant av de to innledende besøkene er det i forbindelse med utarbeidelse av rapporten også avholdt flere teams-samtaler med advokatfirmaet Bull Årstad for oppdatering av informasjon. Flere av disse møtene har kommet i stand etter initiativ fra Bull Årstad.

Utarbeidelse av rapporten har trukket ut i tid særlig som følge av problemer med å få bekreftet eierskap til mottakerkontoene. Det er viktig å påpeke at manglende tilgang til bilag før 2013 medfører at vi ikke kan utelukke tidligere transaksjoner via bankkonti, noe som medfører at vi ikke kan gi en fullstendig oversikt over den totale virksomheten. Når det gjelder bruk av andre konti i lånevirkomheten, har vi ingen indikasjoner på dette. Vi mener at det gjennomførte arbeidet gir et rimelig sikkert grunnlag for å uttale oss om omfanget av lånevirkomheten fra 2013.

Det er også innhentet informasjon fra rapporter fra bostyrer, forvalter og Finanstilsynet. Finanstilsynets rapporter har vært knyttet til deres kontroll med advokatforetakets revisor, RSM Norge AS og med de to bankene som hovedandelen av transaksjonene gikk gjennom.

Lånevirkomheten

Innledning

På bakgrunn av transaksjonsdata innhentet fra foretakets bankforbindelse mener Advokattilsynet at det kan legges til grunn at lånetransaksjoner via Bull Årstads klientkonto i hvert fall har pågått fra 2013 og frem til juli 2022. Ettersom banken ikke oppbevarer transaksjonsdata for lenger enn ti år tilbake og sletter dette fortløpende, har EY/Advokattilsynet ikke hatt tilgang til data fra før 2013. Det må derfor tas forbehold om at enkelte långiverne kan ha foretatt innbetalinger (eller mottatt utbetalinger) tidligere enn 2013.

Forholdet mellom advokatselskapets bruk av klientbankkonto og Ousdals lånevirkosomhet.

Advokattilsynet har med bakgrunn i informasjon fra foretakets regnskapssystem og informasjon innhentet i forbindelse med gjennomgangen av den såkalte lånevirkosomheten, laget en oppstilling av Ousdals lånetransaksjoner opp mot det totale omfanget av transaksjoner på klientbankkontoen. En analyse av klientkontoene gir følgende overordnede bilde:

Totalt

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Antall transaksjoner	668	804	1022	985	850	918
Totalt inn på konto	65 380 141	105 869 896	197 483 114	201 534 076	156 473 822	169 542 428
Totalt ut av konto	65 129 981	112 820 925	190 778 037	207 221 141	157 087 642	165 656 241
Antall transaksjoner inn på konto	243	271	349	352	327	342
Antall transaksjoner ut på konto	425	533	673	633	523	576

Låneformidling

	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Antall transaksjoner	14	120	216	194	153	144
Totalt inn på konto	0	54 470 000	133 420 031	131 276 500	92 517 500	95 695 767
Totalt ut av konto	659 363	54 393 301	130 809 791	122 025 487	91 728 841	71 991 224
Antall transaksjoner inn på konto	0	19	40	45	33	44
Antall transaksjoner ut på konto	14	101	176	149	120	100

Da det ikke foreligger et regnskap eller lignende for lånevirkosomheten og det er svakheter i bilagskvaliteten, vil det hefte en viss usikkerhet knyttet til klassifiseringen av transaksjoner.

En gjennomgang av omfanget og faktisk bruk av felles klientbankkonto til advokatforetaket viser at andel av antall transaksjoner inn på denne kontoen som antas å være knyttet til låneformidlingen for perioden 2018-2022 er som følger:

	2022	2021	2020	2019	2018
Andel av totale transaksjoner inn på konto	7 %	11 %	13 %	9 %	13 %
Andel av totalt beløp inn på konto	51 %	60 %	65 %	58 %	56 %

Omfanget av Ousdals transaksjoner på advokatselskapets felles klientbankkonto fremstår ikke som unormal om de ses i sammenheng med hans antatte advokatvirkosomhet, antallet advokater i selskapet og de øvrige

advokatenes transaksjonsvirksomhet. Beløpsmessig er Ousdals transaksjoner gjennomgående betydelig større i forhold til transaksjonene som tilhører andre advokater i foretaket.

Som det fremgår av tabellen nedenfor, endrer transaksjonsmønsteret seg etter april 2022. Advokattilsynet mener det er grunn til å tro at endringen har sammenheng med endret praksis knyttet til foretakets etterlevelse av anti-hvitvaskingsregelverket, herunder utarbeidelse av ny risikovurdering og endrede hvitvaskingsrutiner fra februar 2022.

Utvikling lånetransaksjoner 2022

2022	Sum beløp inn på konto	Antall transaksjoner inn på konto
jan	13 470 000	6
feb	8 000 000	3
mar	19 500 000	7
apr	10 000 000	1
mai	2 000 000	1
jun	1 500 000	1
jul		
okt		
des		
Grand Total	54 470 000	19

I 2023 er det ikke registrert innbetalinger på foretakets felles klientbankkonto som antas å ha tilknytning til låneformidlingen.

Undersøkelsene viser at transaksjonene knyttet til Ousdals låneformidlingsvirksomhet ble regnskapsført på et begrenset antall klientansvarsreskontroer.

Under tilsynet opplyste daglig leder/hvitvaskingsansvarlig at Ousdal forklarte at transaksjonene var knyttet til klienter hvor oppdraget var oppgitt å være løpende juridisk bistand. For perioden 2013-2018 er oppstillingen basert på innhenting av transaksjonsbilag fra banken hvor klientansvarsreskontro ikke fremgår. Det må derfor tas forbehold for at flere klientansvarsreskontroer har vært benyttet enn de som EY har funnet.

EYs undersøkelser viser at det i hovedsak var tre klientansvarsreskontroer som transaksjonene knyttet til lånevirkosomheten ble ført på i regnskapet. Disse reskontroene er opprettet før 2018 og er knyttet til saker som omfatter «løpende bistand». Etersom reskontroen i regnskapet kun viser føringer fra fem år tilbake i tid, har det ikke vært mulig for EY å se når første føring i regnskapet ble foretatt.

Den siste transaksjonen knyttet til de fiktive lånetransaksjonene skjedde fra konto tilhørende «TO Holding» og fant sted den 24. februar 2023.

Bokføring av lånetransaksjoner

Transaksjonene knyttet til den fiktive lånevirkksomheten fremkom ikke ved utskrift av klientansvarsreskontroene som vedlegges avstemmingen av klientmidler. Det var dermed ikke mulig å se fullstendigheten av transaksjoner ut fra det materialet som ble benyttet i forbindelse med avstemmingsrutiner mv.

Tilsvarende dokumentasjonen ble også fremlagt under Tilsynsrådets tidligere tilsyn, og ble benyttet ved gjennomgangen av klientmiddelavstemminger og øvrige kontrollhandlinger fra tilsynsrevisors side.

Bilag

Gjennomgangen av transaksjonene på den hyppigst benyttede klientansvarsreskontroen for den fiktive lånevirkksomheten (TO Holding AS) viser at det i hovedsak er to modeller som synes å være benyttet som forklaring i bilagene. Den første modellen synes å være salg av aksjer i Grip Group AS. Transaksjonene går her til selskapet Otica AS som er indirekte eiet av Ousdal. Bilagene er merket med aksjekjøp og beløp. Det fremkommer ikke noen referanse til aksjekjøpsavtale. Noen slike avtaler eller sluttsedler er heller ikke funnet av forvalter i hans gjennomgang av dokumentene til PAO. Årsregnskapene til Otica AS viser at selskapet eier like mange aksjer i Grip Group AS både før og etter de angivelige transaksjonene.

Regnskapsbilagene som skal forklare transaksjonene viser ikke til en avtale, og bilagene mangler sentral informasjon om selger av aksjene, selv om man kan anta at dette er ment å være Otica AS, antall aksjer som er solgt og prisen pr aksje. Bilagene gir derfor ikke tilstrekkelig informasjon om partene i transaksjonen og beskrivelse av transaksjonen. Bilagene er ikke egnet til å klargjøre transaksjonens parter/formål og tilfredsstillende grunnleggende krav i bokføringsregelverket, jf. bokføringsloven § 10 og bokføringsforskriften § 5-11, jf. Norsk bokføringsstandard (NBS) nr. 7 (2015). Bokføringsforskriften § 5-11:

Dokumentasjon av betalingstransaksjoner som ikke vedrører kontante kjøp og salg, skal vise betaler og mottaker av betalingen samt beløp og dokumentasjonsdato.

Bruk av en klientbankkonto hos et advokatforetak byr på særskilte utfordringer knyttet til identifikasjon av mottaker/betaler. Ved innbetaling til en klientbankkonto fremgår det av betalingsbilaget hvem som er betaler mens hvem som er mottaker av midlene ikke nødvendigvis vil fremgå. Innstående på en klientbankkonto er ikke advokatforetakets midler og det er ikke gitt at avsender er den som skal registreres som eier av midlene. Dette innebærer at

betalingsbilagene må suppleres med informasjon om hvem som er reell mottaker av midlene for å oppfylle kravene gitt i forskriftens § 5-11. I tillegg skiller betalingstransaksjoner over et advokatforetak sin klientbankkonto seg fra betalingstransaksjoner for andre underlagt bokføringsregelverket. Ordinære betalingstransaksjoner gjelder oppgjør av den bokføringspliktiges bokførte rettigheter og forpliktelser, mens betalingstransaksjoner via klientbankkonto kan være betalinger gjennomført på vegne av tredjeparter hvor advokatforetaket ikke er part i det forhold som danner bakgrunnen for betalingstransaksjonen. Betalinger gjennomført på vegne av tredjeparter er i liten grad spesifikt adressert i lov og forskrifter, men er i noen grad omtalt i NBS 7. I den nevnte utgaven av bokføringsstandarden punkt 3.2 fremgår følgende:

Betaler behøver ikke alltid å være den som faktisk gjennomfører betalingen. Tilsvarende er betalingsmottaker den som får innfridd sin fordring, ikke nødvendigvis den som fysisk mottar betalingen.

Den som får innfridd sin gjeld ved at tredjemann betaler på vedkommendes vegne, må dokumentere disposisjonen i samsvar med bokføringsforskriften § 5-12.

Standarden beskriver at tredjepartsbetalinger i disse tilfellene må underlegges tilsvarende dokumentasjonskrav som fremkommer av bokføringsforskriften § 5-12. Advokattilsynet mener de utvidede dokumentasjonskravene for tredjepartsbetalinger som kan utledes fra NBS 7 også gjelder andre betalinger enn de som omtales i standarden.

Den andre forklaringsmodellen er inn- og utbetalinger knyttet til den fiktive låneformidling. Bilagene viser her til plassering fra innskytere, betaling av renter og avdrag til angivelige långivere og utbetalinger til det fremsto å være TO Holding AS. Overføringene til TO Holding AS gikk til et bankkontonummer som viste seg å tilhøre Otica AS – et selskap kontrollert av PAO. Dette kontonummeret var et annet enn det som fremkom av avtalene om kjøp av aksjer i Grip Group AS.

Advokattilsynet legger til grunn at det kun ble kontrollert hvem som var reell eier av kontoen ved at sekretær kontaktet banken for verifikasjon av korrekt motkonto. Det er ikke dokumentert i hvilke tilfeller foretaket var i stand til å få bekreftet korrekt motkonto ut. Bilagene viser ikke til underliggende låneavtaler med eksempelvis rente- og avdragsbetingelser, løpetid mm. Noen slike avtaler har heller ikke forvalter funnet i gjennomgangen av PAOs fysiske eller digitale arkiver. Bilagene knyttet til inn- og utbetalinger via klientbankkonto er ikke egnet til å klargjøre transaksjonens parter/formål og tilfredsstillende grunnleggende krav i bokføringsregelverket, jf. bokføringsloven § 10 og bokføringsforskriften § 5-11. Betalinger via klientbankkonto som ikke vedrører den bokføringspliktige skiller seg fra andre betalingstransaksjoner ved at betalingene ikke skjer med bakgrunn i tidligere registrerte opplysninger og

følgelig krever utvidet dokumentasjon i tråd med NBS 7, jf. det som er anført over om denne standarden.

Advokatforskriften (1996)

Den dagjeldende advokatforskriften (1996) § 3-2 fjerde ledd forutsetter at uttak fra klientbankkonto bare kan foretas for beløp som utbetales til klienten eller for klientens regning, og for advokatens tilgodehavende hos vedkommende klient hvor det er adgang til motregning etter de alminnelige regler om motregning. Der det foreligger aksjekjøpsavtaler eller låneavtaler som grunnlag for transaksjonene, antas det at avtalene vil oppfylle kravet om at utbetaling skjer for «klientens regning», slik at betalingene kan skje uten spesifikk godkjenning fra den enkelte klient i hvert enkelt tilfelle. Dette forutsetter imidlertid at advokaten/advokatforetaket kan dokumentere at slike avtaler eksisterer.

Den enkelte advokat var ansvarlig for transaksjoner knyttet til sine klienter og advokatforetaket hadde ikke etablert rutiner for å varsle om avvik, til for eksempel hvitvaskingsansvarlig eller daglig leder. I forbindelse med gjennomgang av bilagene ble det eksempelvis avdekket et tilfelle der sekretæren oppdaget at innestående på den aktuelle klientansvarsreskonto ikke var tilstrekkelig til å dekke utbetalingen som ble foretatt den 11. mars 2021. Når dekning manglet fremkommer det av bilaget, en intern e-postutveksling mellom PAO og sekretæren, at PAO gir sekretæren instruks om å dekke avviket med midler fra en annen klientansvarsreskonto.

Det fremgår ikke av korrespondansen hva denne klientens forhold til transaksjonen er, annet enn at det skal være en felles investering. Manglende referanse til investeringen og fordeling av investeringsbeløp fremstår for Advokattilsynet som uvanlig. Det fremkommer heller ikke av bilaget at den ansvarlige advokat har de nødvendige godkjenninger av klienten for å foreta en slik utbetaling.

Bruk av klientbankkonto

Rettslig utgangspunkt

Behandling av klientmidler var frem til 1. januar 2025 regulert i den tidligere advokatforskriften (FOR-1996-12-20-1161) kapittel 3. Ny advokatforskrift (FOR-2024-10-22-2546) trådte i kraft sammen med advokatloven den 1. januar 2025. Utover bestemmelser om sammenblanding av advokatens/advokatforetakets midler med klientmidler, regulerer ikke tidligere eller någjeldende forskrift

nærmere krav om hva en slik konto kan, eller ikke kan, benyttes til. Det er etter forskriften heller ikke et krav at transaksjonen advokaten gjennomfører skal være knyttet til et konkret advokatoppdrag. Manglende regulering øker risikoen for at tjenesten kan bli misbrukt.

Forskrift om risikostyring og internkontroll (FOR-2008-09-22-1080), som blant annet gjelder for betalingsforetak og eiendomsmeglingsforetak, gjelder ikke for advokatforetak. Grensen mot hva som regnes som konsesjonspliktig betalingsvirksomhet etter finansforetaksloven § 2-3 fremstår som uklar med tanke på arten og omfanget av betalingsformidling som kan utføres fra et advokatforetak i dag.

Tilsynsrådet har i sin tidligere praksis reagert på tilfeller der klientbankkonto benyttes til transaksjoner som bærer preg av å være ren betalingsformidling. Fordi formålet med bruk av klientbankkonto ikke er nærmere regulert i lov eller forskrift, har bruken i praksis i stor grad vært overlatt til advokatenes eget skjønn. Hvitvaskingslovens krav til virksomhetsinnrettet risikovurdering (§ 7), rutiner tilpasset virksomhetens risikoprofil (§ 8) og forsvarlig internkontroll med etterlevelsen av hvitvaskingsregelverket (§ 35) er også bygget opp slik at det i utgangspunktet er opp til advokatforetakene selv å vurdere behovet for kontroll med bruken av denne advokattjenesten.

Advokattilsynet antar at en forutsetning om forsvarlig innretning og kontroll med bruk av foretakets klientbankkonto kan utledes fra Regler for god advokatskikk (RGA) pkt. 1.3.

Rutiner for bruk av klientbankkonto

Bull Årstad har under tilsynet fremlagt et udatert notat «Avstemmingsrutine klientmidler» som angir hvordan avstemminger skal foretas månedlig. Selskapsavtalen har en bestemmelse om at alle firmaets bankkonti, inklusive bankkonti for klientmidler, kun kan disponeres ved to signaturer, to deltakere eller én deltaker og en av to utpekte ansatte. Det er på tidspunkt for tilsyn ikke fremlagt noen særskilte rutiner eller felles bestemmelser for hvilken type transaksjoner advokatene i foretaket kan benytte felles klientbankkonto til, herunder eventuelle begrensninger når det gjelder bruk av denne bankkontoen utover de som følger forutsetningsvis av foretakets anti-hvitvaskingsrutiner. Det er heller ikke fremlagt noen dokumentasjon på at behovet for slike rutiner har vært vurdert av selskapets advokater. Fraværet av rutiner kan ha en sammenheng med måten Bull Årstad var organisert, i praksis som et kontorfellesskap, med mindre grad av sentralisert regulering.

Daglig leder/ hvitvaskingsansvarlig har under tilsynet opplyst muntlig at det er sekretæren som gjennomfører utbetalingene i bank, etter instruks fra den oppdragsansvarlige partner. De har videre opplyst at ansvaret for å ha oversikt

over bevegelser på klientkonto og kontroll på klientansvarsreskontroen er overlatt til en sekretær.

Ekstern regnskapsfører er til stede hos Bull Årstad 1 til 2 dager per måned. Blant arbeidsoppgavene inngår avstemminger av advokatforetakets klientbankkonti. Resultatene knyttet til avstemmingen av klientmidlene rapporteres til daglig leder dersom det oppstår avvik. Når avvik i forbindelse med avstemmingen ikke avdekkes leveres ikke dokumentasjonen av avstemmingen med underlagsmateriale til daglig leder, men regnskapsfører rapporterer muntlig (eller «stilltiende») at det ikke blir funnet avvik. Det foretas ingen etterfølgende gjennomgang av avstemmingsmaterialet.

Det er i tilsynsperioden ikke avgitt noen bemerkninger knyttet til avstemmingene. Firmaets revisor RSM Norge v/ Gunnar Golin Strøm, har i perioden ikke avgitt kommentarer til klientmiddelavstemmingene eller i perioden avgitt nummererte brev eller gitt kommentarer i advokatforetakets egenerklæring til Tilsynsrådet for advokatvirksomhet/Advokattilsynet.

Tilsynsbesøkene i 2018 og 2021 hadde heller ikke bemerkninger knyttet til avstemming av klientbankkontoene eller dokumentasjonen av disse. Avstemmingene er dokumentert med bankutskrifter, utskrifter fra hovedbokskonto bank, samt saldoliste klientansvarsrekonto. Tilsynsrevisor har derfor ikke kunnet se det totale omfanget av de klientbankkontotransaksjoner Ousdal foretok.

Tilsynsrådet for advokatvirksomhet innførte, med virkning for regnskapsåret 2022, en mer utførlig spørring i den årlige egenerklæringen om omfanget og arten av transaksjoner via klientbankkonto. Bull Årstad har i foretakets egenerklæring for regnskapsåret 2022 svart bekreftende på at foretakets advokater har bistått med låneformidling i rapporteringsperioden (egenerklæringens pkt. 6.2.2). Advokatselskapet svarte nei på samme spørsmål i egenerklæringen for regnskapsåret 2023. Opplysningen stemmer med de undersøkelser som er blitt foretatt under tilsynet.

Tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering

Innledning

For advokater og advokatforetak vil både foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering og den enkelte kundes risikoklassifisering i større grad være knyttet til hvilken type advokatoppdrag foretaket påtar seg, sammenliknet med andre rapporteringspliktige etter hvitvaskingsloven. Dette fordi mange av advokatforetakets kunder eller oppdrag faller utenfor hvitvaskingslovens anvendelsesområde, jf. hvitvaskingsloven § 4 annet ledd bokstav c). Det er derfor avgjørende at foretakets advokater har en klar oppfatning av hvilke av

foretakets tjenester som omfattes av hvitvaskingsloven, at oppdragene defineres og avgrenses og at advokatforetakets tjenestetilbud er tilstrekkelig analysert og vurdert i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen, jf. hvitvaskingsloven § 7 annet ledd. Det er videre viktig at foretaket har et bevisst forhold til når et kundeforhold/oppdrag skal anses avsluttet og eventuelt når kundeforholdet skal være gjenstand for løpende oppfølging etter hvitvaskingsloven § 24.

Endringer foretatt etter tilsynet i 2021

Bull Årstad har fremlagt virksomhetsinnrettet risikovurdering datert mars 2024 og anti-hvitvaskingsrutiner 2024, udatert. Både risikovurdering og rutiner er oppdatert jevnlig.

Advokattilsynet har ikke vurdert foretakets anti-hvitvaskingsrutiner nærmere, utover det som er omtalt ovenfor når det gjelder bruk av klientbankkonto.

Virksomhetsinnrettet risikovurdering

Advokattilsynet legger til grunn at det i etterkant av tilsynet i 2021 ble foretatt en nærmere gjennomgang av firmaets virksomhet, og at firmaet deretter utarbeidet en virksomhetsinnrettet risikovurdering i tråd med kravene etter hvitvaskingsloven § 7. Foretakets rutiner ble ikke vurdert.

Ny virksomhetsinnrettet risikovurdering ble vedtatt 16. mars 2021. Det fremgår av denne at det ble utpekt ny hvitvaskingsansvarlig fra og med april 2021. Det har vært gjennomført flere oppdateringer av hvitvaskingsrutinene i perioden. I virksomhetsinnrettet risikovurdering vedtatt 15. februar 2022 står det at ny hvitvaskingsansvarlig ble utnevnt fra og med mai 2021.

Hvitvaskingsansvarlig har under tilsynet muntlig opplyst at for å få grunnlag for oppdatering av virksomhetens risikovurdering og rutiner på området brukte hun tid på å skaffe seg oversikt over klientporteføljene til de enkelte advokatene i selskapet.

I forbindelse med dette arbeidet innhentet hvitvaskingsansvarlig informasjon om hvor stor del av virksomheten som falt inn under virkeområdet for hvitvaskingsloven (transaksjoner) og fastslo hvor i virksomheten risikoen befant seg. Informasjonen ble innhentet fra saksbehandlingssystemets opplysninger om registrerte saker i årene 2020-2021. I den perioden ble det opprettet ca. 1650 saker i Advisor. Av de opplysningene som inngikk som grunnlag for risikovurderingen var bl.a. informasjon om antall saker som omfattes av hvitvaskingsloven.

For ytterligere å kartlegge risikobildet har hvitvaskingsansvarlig opplyst at det har blitt innhentet informasjon fra de enkelte saksansvarlige advokater om

deres saker, slik som hvilke klienter de hadde og egenskapene ved disse som eksempelvis geografisk risiko, hvilke typer oppdrag de hadde, om de gjennomførte transaksjoner og en beskrivelse av typen av disse transaksjonene mv. Informasjonen ble sammenholdt med antall saker hvor det var identifisert bruk av klientbankkonto. Dette for å supplere og kontrollere den innhentede informasjonen. I tillegg til en gjennomgang av bruk av foretakets felles klientbankkonto, ble det gjennomført en analyse av opprettelse og avslutning av særkonti.

Informasjonsinnhenting og analysene dannet grunnlaget for oppdatering av den virksomhetsinnrettede risikovurderingen. I forbindelse med utarbeidelsen av den nye risikovurderingen ble også Tilsynsrådet for advokatvirksomhet kontaktet.

Dette arbeidet resulterte i en ny virksomhetsinnrettet risikovurdering, vedtatt 15.2.2022. Denne ble oppdatert i november 2022 og senere i mars 2024.

Internkontroll, jf. hvitvaskingsloven § 35

Det følger av hvitvaskingsloven § 35, jf. § 6 at advokatene skal ha et internkontrollsystem tilpasset den aktuelle risikoen i foretaket. Loven gir ingen nærmere føringer for innholdet av slike rutiner eller krav til dokumentasjon av gjennomført kontroll eller resultater.

Bull Årstad har i sine egenerklæringer for regnskapsåret 2022 anslått at mellom 20-30 % av den samlede porteføljen befinner seg innenfor lovens anvendelsesområde og har oppgitt å ha gjennomført ca. 200 transaksjoner via klientbankkonto dette året. Det er også opplyst at foretaket har foretatt flere transaksjoner mot tredjeparter. Selv om både bruken av klientbankkonto (ca. 100 transaksjoner i 2023) og andel av porteføljen omfattet av hvitvaskingsloven sank det påfølgende året, vurderer Advokattilsynet det slik at transaksjonsmengden innebærer at foretaket har en relativt høy risikoprofil.

Advokattilsynet mener Advokatfirma Bull Årstad DA på tidspunkt for tilsyn har en risikoprofil som tilsier høyere krav til detaljeringsgrad i virksomhetens internkontrollrutiner enn andre foretak med en lavere risikoprofil.

Hvitvaskingsansvarlig har under tilsynet opplyst at det etter august 2022 er gjennomført kontroll med advokatenes etterlevelse av lovverk og interne rutiner. Det er under tilsynet fremlagt kopi av en presentasjon av resultater fra internkontroll som ble fremlagt for Bull Årstads deltakermøte den 7. desember 2022. Resultatene av de gjennomførte internkontrollene avdekket svakheter knyttet til etterlevelse av rutinene og det ble funnet feil ved registrering i om lag halvparten av de gjennomførte stikkprøvene som ble foretatt.

Internkontrollrutinene er ikke gjennomført i samsvar med en dokumentert risikovurdert plan. Det er heller ikke dokumentert at internkontrollen omfatter

en plan for hvordan avvik skal rapporteres til ledelsen eller hvordan de skal vurderes med henblikk på iverksetting av korrigerende tiltak.

Det er ikke fremlagt dokumentasjon på eventuelle konkrete oppfølgende tiltak fra advokatforetakets side når det gjelder tidligere avvik som er blitt avdekket. Det foreligger heller ikke dokumentasjon som tilsier at Bull Årstad har foretatt en nærmere analyse av avvikene for å identifisere årsakene til dem utover hva som fremkommer i presentasjonen i deltakermøtet. En slik analyse vil gi selskapets advokater bedre forutsetninger for å etablere adekvate mottiltak, som for eksempel oppdatering og klargjøring av egne rutiner, behov for innføring av støttesystemer eller gjennomføring av ulike opplæringstiltak.

Hvitvaskingsansvarlig har under tilsynet opplyst muntlig at internkontrollen ble intensivert i august 2022. Det ble da foretatt en gjennomgang av bevegelser på advokatforetakets felles klientbankkonto, herunder bevegelsene på samlekonto for klientmidler i 2022 knyttet til PAO sine saker. Det ble i den forbindelse bedt om en skriftlig redegjørelse fra PAO for oppdragene hvor beløp hadde blitt ført via klientkonto. Advokattilsynet har fått oversendt kopi av informasjon sendt fra PAO til hvitvaskingsansvarlig, der bakgrunnen for de gjennomførte transaksjonene gis.

I forbindelse med den igangsatte internkontrollen mottok hvitvaskingsansvarlig i januar en liste over alle partneres klienter og volum over klientbankkonto. Det er under tilsynet muntlig opplyst at partnere fikk mail hvor de blir bedt om å beskrive hvilken type advokatvirksomhet de drev for de ulike klientene, samt om å gi en beskrivelse av den enkeltes bruk av klientbankkonto. Informasjonsinnhenting skal ha skjedd som ledd i arbeidet med oppdatering av foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering. Hvitvaskingsansvarlig har opplyst at PAOs tilbakemelding ikke ga noe uttrykk for at han drev med låneformidling. Det var på dette tidspunktet heller ikke funnet dokumenter som indikerte låneformidling av den type og omfang som senere ble avdekket. Ifølge hvitvaskingsansvarlig var det heller ingen informasjon fra PAO om de senere omtalte inneståelseserklæringene.

Bull Årstad har under tilsynet også opplyst om særskilte kontrollhandlinger som ble innført som ledd i oppfølgingen av PAO.

Den 16. juni 2022 ble det registrert en innbetaling på foretakets felles klientbankkonto merket «PAO plassering på 1,5 MNOK». Innbetalingen blir rapportert til ledelsen, og daglig leder ba om en redegjørelse for betalingens formål og hva oppdraget gikk ut på. Det ble i e-post av 21. juni fra daglig leder gitt beskjed til PAO om å opprette sak og gjennomføre kundetiltak i tråd med advokatforetakets rutiner før transaksjonen kunne gjennomføres og beløpene kunne utbetales. Det er ikke fremlagt dokumentasjon på at oppdraget ble registrert i tråd med anmodningen fra daglig leder.

Den 12. juli 2022 kom det en utbetalingsanmodning som måtte godkjennes av daglig leder. Daglig leder ba om bekreftelse fra PAO på at kundetiltak var gjennomført. PAO bekreftet dette på epost før utbetalingen ble godkjent.

Daglig leder har under tilsynet opplyst muntlig at det ble gitt muntlig beskjed (over telefon) til PAO om at han fra dette tidspunktet ikke fikk lov til å benytte firmaets klientbankkonto grunnet manglende etterlevelse av advokatforetakets rutiner. Ifølge daglig leder ble instruksene også formidlet til advokatforetakets sekretærer med en beskjed om at alle betalinger via klientbankkonto i PAOs transaksjoner skulle fremlegges for daglig leder eller hvitvaskingsansvarlig før gjennomføring. Det er ikke fremlagt noen skriftlig dokumentasjon på at disse instruksene ble gitt.

Konto- og adresseringsregisteret ble innført november 2022.

I forbindelse med gjennomføringen av internkontrollen ble klienters bankkontoer kontrollert ved oppslag i KAR. Fremgangsmåten var at kontonummer opplyst av advokaten ble kontrollert av hvitvaskingsansvarlig for at kontonummeret tilhørte klienten. Det ble ifølge de opplysninger vi har, ikke fortatt kontroller av de faktiske kontonumre tilknyttet faktiske utbetalinger fra klientbankkontoen.

Del II - Advokattilsynets vurderinger

Innledning

Advokattilsynet og EY har under gjennomføringen av tilsynet arbeidet tett med oppnevnt forvalter for advokatvirksomheten til Ousdal. Forvalter har i sin rapport datert 21. februar 2025 pekt på at det ikke funnet tegn på at PAO har samarbeidet med andre om den fiktive låneformidlingen.

Advokattilsynet har gjennom sine undersøkelser og arbeid utført av EY vurdert transaksjoner og annen innhentet dokumentasjon. Disse undersøkelsene har ikke gitt noen indikasjoner på at andre av foretakets advokater har deltatt eller vært kjent med Ousdals fiktive lånevirksomhet. Advokattilsynet har på denne bakgrunn ikke utvidet sine undersøkelser til å omfatte andre advokater i foretaket.

Det er Advokattilsynets oppfatning at implementeringen av ny virksomhetsinnrettet risikovurdering og nye anti-hvitvaskingsrutiner etter tilsynet i 2021 gradvis vanskeliggjorde PAOs bruk av Bull Årstads felles klientbankkonto til fiktiv lånevirksomhet. Stans av slike transaksjoner over advokatforetakets felles klientbankkonto i juli 2022 knytter seg til en innbetaling som ble foretatt den 16. juni 2022, og som ble konkret fulgt opp fra foretakets side. Innbetalinger knyttet til låneformidlingen ble etter 16. juni 2022 gjennomført via andre bankkonti utenom advokatforetaket, men unntak av en feilbetaling til advokatfirmaets klientkonto 14. februar 2024 som ble sendt i retur tilbake til innskyter den påfølgende dag.

Advokattilsynet mener det er grunn til å stille spørsmål ved hvorfor ikke foretakets ledelse foretok grundigere undersøkelser når eksistensen av inneståelseserklæringer på vegne av selskapet ble kjent. Advokattilsynet legger til grunn at deltakere gjennom hvitvaskingsansvarliges redegjørelse til deltakerne i møte 19. august 2022 var kjent med at Ousdal, ved flere anledninger, hadde brukt slik inneståelseserklæring på vegne av selskapet. Eksistensen av inneståelseserklæringer var i seg selv en klar indikasjon på irregulær adferd som også kunne skade advokatforetaket. Etter Advokattilsynets vurdering burde dette forholdet ha vært grundigere undersøkt og fulgt opp bedre fra foretakets side.

Advokattilsynet vil i det følgende peke på enkelte forhold som kan ha bidratt til å gjøre den fiktive lånevirkksomheten mulig over tid.

Risikoforståelse – virksomhetsinnrettet risikovurdering (hvv. § 7)

Bruk av felles klientbankkonto til transaksjoner som ligger utenfor den egentlige advokatvirksomheten kan være forbundet med høy hvitvaskingsrisiko. Det vises blant annet til NRA 2018 og NRA 2022, der risikoen ved denne advokattjenesten er nærmere omtalt.

Advokattilsynet legger til grunn at det det var vesentlige mangler knyttet til Bull Årstads virksomhetsinnrettede risikovurdering i perioden fra ikrafttredelse av ny hvitvaskingslov i oktober 2018 og frem til styret meddelte Bull Årstad vurderingene etter EYs rapport av 30. august 2021. Det vises til Tilsynsrådets vedtak av 11. november 2021 som ble meddelt i Tilsynsrådets brev av 29. november 2021.

Advokattilsynet mener den mangelfulle etterlevelsen av hvitvaskingsloven § 7 indikerte en generelt svak risikoforståelse blant foretakets advokater, og at denne svakheten var en medvirkende årsak til at PAO fikk benytte Bull Årstads klientbankkonto til sin transaksjonsvirksomhet i perioden mellom oktober 2018 og frem til sommeren 2022.

Advokattilsynet viser i den forbindelse til at de tiltakene som ble igangsatt av Bull Årstad og hvitvaskingsansvarlig etter at vedtaket ble meddelt i november 2021 var en direkte medvirkende årsak til at PAOs bruk av advokatforetakets klientbankkonto til den fiktive låneformidlingen opphørte sommeren 2022. Det vises til at endringene også sørget for å forbedre foretakets internkontroll og at det ble innført nye rutiner knyttet til bruk av klientbankkonto, og at bruken ble fulgt opp.

Dersom Bull Årstads advokater hadde innrettet selskapets virksomhetsinnrettede risikovurdering i tråd med den nye hvitvaskingslovens krav allerede etter tilsynet i 2018, er det grunn til å anta at transaksjonene knyttet til den fiktive låneformidlingen hadde blitt oppdaget og reagert mot tidligere. Advokattilsynet har ikke grunnlag for å ta nærmere stilling til om også

svindelene da hadde blitt avslørt tidligere, eller om den hadde opphørt som sådan. Det vises i den forbindelse til at transaksjonsvirksomheten, etter at hvitvaskingsansvarlig hadde reagert mot denne, ble flyttet ut av Advokatfirma Bull Årstad DA og over til andre konti PAO disponerte inkludert et nytt advokatforetak som PAO drev.

Det er i forbindelse med tilsynet ikke blitt fremlagt selve analysen og grunnlaget for vurderingene av resultatene av analysen i forbindelse med utarbeidelse av ny virksomhetsinnrettet risikovurdering i 2022. Den undersøkelsen som hvitvaskingsansvarlig foretok i august 2022 synes uansett ikke å være tilstrekkelig til få et klart bilde av risikoen forbundet med bruk av foretakets felles klientbankkonto.

Advokattilsynet mener det ikke har blitt gjennomført en tilstrekkelig analyse av foretakets bruk av klientbankkonto. En fullstendig analyse av denne bruken ville ha synliggjort omfanget av transaksjoner knyttet til ulike typer oppdrag. En slik oversikt ville ha belyst det faktum at en stor andel av totalt transaksjonsvolum i kroner var knyttet til et begrenset antall oppdrag (jf. tabellene inntatt ovenfor under «Forholdet mellom advokatselskapets bruk av klientbankkonto og Ousdals lånevirkosomhet»). Ut fra et risikoperspektiv ville det da ha vært naturlig å rette den interne oppfølgingen inn mot disse oppdragene. Advokattilsynet bemerker at det heftet svakheter ved risikovurderingen og analysen knyttet til bruken av foretakets felles klientbankkonto. Ut fra den risikoprofil Bull Årstad hadde mens det fortsatt var drift i foretaket, mener Advokattilsynet at det var behov for å foreta årlige analyser av bruk av foretakets felles klientbankkonto. Analysen måtte da være omfattende nok til at den viser bruken innenfor ulike oppdragstyper over tid. Analysen må dokumenteres og inntas som en sentral del av foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering, jf. hvitvaskingsloven § 7 annet ledd bokstav b), jf. hvitvaskingsloven § 6.

I den grad virksomheten hadde fortsatt, måtte foretakets anti-hvitvaskingsrutiner og internkontroll vært tilpasset resultatet av denne analysen, jf. hvitvaskingsloven § 8 annet ledd, jf. første ledd og hvitvaskingsloven § 35.

Advokattilsynet mener også at det var behov for å innta «interne sårbarheter» som en del av vurderingene i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen, jf. hvitvaskingsloven § 7 første ledd, jf. andre ledd bokstav a). Som en del av «interne sårbarheter» bør blant annet foretakets organisasjonsmodell og manglende sentralisert klientinntak, egne erfaringer, rutiner, varslingssystem og internkontroll risikovurderes. Videre skulle en plan for risikodempende tiltak ha blitt iverksatt.

Av hensyn til oppfølging og kontroll anbefaler Advokattilsynet at ulike versjonene av risikovurdering og rutiner gis versjonsnummer slik at det er enklere for tilsynsmyndigheter og andre å vurdere hvilke rutiner som gjaldt på tidspunkt for gjennomførte kundetiltak. Det anbefales videre at det ved

oppdateringen av risikovurdering og rutiner lages to versjoner, en som viser de nye vurderingene og rutinene, og en som viser endringene fra forrige versjon.

Internkontroll

Tilsynsrådet la til grunn at internkontrollrutinene var tilfredsstillende på tidspunktet for vurdering av EYs rapport datert 30. august 2021.

Advokattilsynet vil bemerke at vurderingen som da ble foretatt av styret, var basert på selve rutinebeskrivelsen, og den omfattet ikke en nærmere kontroll av om- og på hvilken måte internkontrollrutinene var etterlevd i praksis, herunder i hvilken grad internkontrollen var risikobasert.

I tillegg har PAOs bruk av felles klientbankkonto synliggjort enkelte svakheter ved måten internkontrollen var innrettet i Bull Årstad. Det vises i den forbindelse spesielt til at det kun var nye saker som var grunnlag for utvelgelse og nærmere kontroll. Det kan for eksempel ikke utelukkes at PAO bevisst har utnyttet svakheter i internkontrollen. Det vises til at transaksjonene knyttet til lånesvindelen konsekvent ble ført på eldre saker i sakssystemet.

Gjennomgangen av saker etter sommeren 2022 avdekket, etter Advokattilsynets syn, et behov for å omtale etterlevelse av egne rutiner i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen. Dette var en betydelig risiko for advokatforetaket.

Internkontrollen må antas å ha blitt forbedret etter at foretaket utnevnte ny hvitvaskingsansvarlig. Advokattilsynet legger til grunn at fra 2022 har transaksjoner over advokatforetakets felles klientbankkonto vært gjenstand for oppfølging, og det har vært fokus på at de interne dokumentasjonskravene skal følges, også for transaksjoner knyttet til tidligere etablerte oppdrag og som ledd i den løpende oppfølgingen av pågående oppdrag, jf. hvitvaskingsloven § 24.

Fra sommeren 2022 har det vært oppfølging og mailveksling mellom hvitvaskingsansvarlig, daglig leder og PAO med henblikk på sistnevntes transaksjoner over klientbankkonto. Tema var foretakets etterlevelse av regelverket for hvitvasking og terrorfinansiering.

Advokattilsynet konstaterer at Bull Årstad etter 2021 har foretatt en analyse av risikoen for at egne rutiner ikke følges. Det er under tilsynet fremlagt kopi av en presentasjon av resultater fra internkontroll som ble fremlagt for Bull Årstads deltakermøte den 7. desember 2022. Kontrollen avdekket avvik knyttet til registrering av saker mot de interne retningslinjene i et større antall saker. Omfanget av avvikene skiller seg ikke i vesentlig grad fra det erfaringsgrunnlaget Advokattilsynet har fra andre tilsyn der tilsvarende kontroll er blitt gjennomført fra Advokattilsynets side.

Det er ikke fremlagt noen dokumentasjon som gir uttrykk for hvordan advokatforetaket ville følge opp avvikene eller hvilke tiltak som er vurdert iverksatt for å bedre etterlevelsen blant foretakets advokater utover presentasjonen til deltakermøtet.

Tilsynet har også avdekket at foretaket har hatt for dårlig kontroll når det gjelder hvem som har mottatt midler knyttet til den fiktive låneformidlingen. Forholdet har en mulig sammenheng med at kontrollen i praksis var overlatt til den enkelte advokat. Det vises i den forbindelse til at overføringer til TO Holding AS i realiteten var overføringer til et kontonummer tilhørende Otica AS, et firma tilhørende PAO.

Et foretak med tilsvarende risikoprofil som Bull Årstad, bør utarbeide skriftlige internkontrollrutiner samt dokumentere effekten av disse, jf. hvitvaskingsloven § 8, jf. § 35. Internkontrollen bør på stikkprøvebasis omfatte kvalitative vurderinger av kundens risikoklassifisering hensett til den tjenesten som er levert.

Resultatet av stikkprøvene bør inngå i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen (interne sårbarheter) og danne grunnlag for ledelsens oppfølging av AML-arbeidet og risikobasert tilpasning av den løpende internkontrollen.

For at advokatforetaket skal kunne påvise at a) internkontroll er gjennomført, b) at den er tilpasset risiko og egnet til å avdekke avvik og c) at resultatene skal kunne etterprøves og følges opp, bør dokumentasjonen som et minimum omfatte følgende:

- Internkontrollrutine som beskriver hva som skal kontrolleres, type og omfang av kontroller, hvem som skal gjennomføre kontrollene og hvordan eventuelle avvik skal følges opp
- Hvordan kontrollene skal dokumenteres, herunder hva som er kontrollert, hva som er eventuelle funn knyttet til kontrollen
- Hvordan funn fra kontrollene er fulgt opp, herunder korreksjoner av eventuelle avvik
- Oppsummering av resultatene fra internkontrollen til foretakets deltakermøte med vurdering av eventuelle grunnleggende årsaker til avvik og fastsettelse av behov for korrigerende tiltak slik som endringer i virksomhets rutiner og/eller opplæringsopplegg
- Internkontrollen bør omfatte advokatenes bruk av KAR

Dokumentasjonen bør foreligge skriftlig. Rutinene bør gjennomgås og oppdateres jevnlig i tråd med avvik som avdekkes og det generelle risikobildet i foretaket.

Rutiner for bruk av klientbankkonto

Advokattilsynet mener at Bull Årstad på tidspunktet for tilsyn ikke hadde tilstrekkelige rutiner når det gjaldt bruk av foretakets felles klientbankkonto. Det vises til at foretakets advokater ikke synes å ha en forutgående klar og omforent forståelse av hva den felles klientbankkontoen kan, eller ikke kan benyttes til, og i hvilken grad transaksjoner via klientbankkonto skal være knyttet til et advokatoppdrag, og hva som regnes som advokatoppdrag i den forbindelse. Slik omforent forståelse bør foreligge og nedfelles skriftlig.

På generelt grunnlag, og hensett til behovet som denne spesielle saken har reist, anbefaler Advokattilsynet sterkt at advokatene som drev virksomhet i Bull Årstad, og som nå har overført virksomheten sin til et nytt selskap (BÅ Advokatfirma AS) etablerer slike skriftlige rutiner dersom advokatselskapet har felles klientbankkonto. Rutinene bør gjennomgås jevnlig og holdes løpende oppdatert.

Ettersom kun et mindre antall reskontroer har vært benyttet til en betydelig mengde føringer knyttet til mange ulike parter, legger Advokattilsynet til grunn at flere føringer også har vært i strid med den tidligere advokatforskriften (1996) § 3-6 annet ledd, som forutsetter at bokføringen viser klientansvaret for den enkelte klient. Dette er et ansvar som påhviler den advokaten som håndterer oppdraget, i dette tilfellet Ousdal.

Risikovurderingen og rutiner fremlagt under tilsynet viser en sammenheng mellom forhøyet risiko og konkrete forsterkede kundetiltak. Det fremkommer her at innhentet dokumentasjon skal inngå i dokumentasjonen av gjennomførte kundetiltak. Etter Advokattilsynets oppfatning ville det ha styrket muligheten for internkontroll dersom vurderingene rundt behovet for forsterkede kundetiltak også ble dokumentert skriftlig av ansvarlig advokat på oppdraget, jf. hvitvaskingsloven § 9 tredje ledd. En slik vurdering vil være et godt utgangspunkt for de vurderinger som må foretas i forbindelse med en uavhengig kontroll med at advokatene etterlever hvitvaskingslovens forpliktelser.

Advokattilsynet anbefaler på generelt grunnlag som en rutine at advokatens risikoklassifisering av klienten begrunnes skriftlig for de tilfeller der foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering tilsier en høyere iboende risiko, men advokaten har satt risikoen på klienten lavere.

Føring av nye transaksjoner på eldre saker synes også å ha vært i strid med foretakets anti-hvitvaskingsrutiner. Dette synes ikke å ha blitt fanget opp av foretakets internkontroll.

I tillegg til den enkelte ansvarlige advokat vil også foretaket v/ regnskaps- og rapporteringspliktige advokater ha et overordnet ansvar for driften av foretaket, herunder å påse at det er etablert forsvarlige rutiner som sikrer at sentrale regler om klientmiddelbehandling i advokatforskriften etterleves. I forbindelse med utbetaling som ble foretatt den 11. mars 2021 (omtalt over) forelå det klare indikasjoner på at noe var galt. Advokattilsynet legger til grunn at utbetalingen er i strid med advokatforskriften (1996) § 3-2 og § 3-1 andre

ledd. Transaksjonen burde ha blitt stoppet før utbetalingen ble foretatt. Det er grunn til å anta at dersom Bull Årstad hadde etablert et varslingsystem på tvers i organisasjonen ville denne hendelsen ha medført at ytterligere undersøkelser ble iverksatt og at adekvate mottiltak ville ha blitt etablert på et tidligere tidspunkt.

Bilagsføring og behovet for kontroll

Det er Advokatfirma Bull Årstad DA sitt ansvar å påse at bilagene inneholder tilstrekkelig spesifisering.

Advokattilsynet mener at tilsynet har avdekket at den generelle bilagskvaliteten i foretakets regnskap har vært svak. Det er i mange tilfeller ikke mulig å få noen forståelse av hva transaksjonene bilagene gjelder handler om, eller hva som er formålet med bruken av foretakets felles klientbankkonto. Dette er spesielt fremtredende for dokumentasjon av innbetalinger til klientbankkontoen, men gjør seg også gjeldende for enkelte utbetalingsbilag. Det vises til at bilagene i enkelte sammenhenger gir misvisende uttrykk for underliggende avtaler mv., og at dette er dokumenter som finnes i advokatenes saksarkiv uten at det er tilfelle. Tredjepartsbetalinger gjennom en klientbankkonto skiller seg fra andre betalingstransaksjoner i foretaket fordi foretaket ikke er part i de underliggende transaksjonene. Derfor skal ikke det underliggende grunnlaget for transaksjonen regnskapsføres i advokatforetaket. Dette innebærer at dokumentasjonskravene for denne typen betalinger er strengere enn for andre betalingstransaksjoner som springer ut fra foretakets egne registreringspliktige rettigheter og forpliktelse.

Etterlevelse av krav til dokumentasjon av tredjepartsbetalinger til/fra klientbankkonto vil stille større krav til den enkelte advokats forklaring av bakgrunn for transaksjonene. Dersom det hadde vært tydeligere krav og forventninger fra advokatselskapets side knyttet til hvordan bilagene ble utformet, hva som skulle dokumenteres, hva slags type advokatoppdrag transaksjonen inngår i mv., ville dette ha bidratt til å synliggjøre risiko og at transaksjonene manglet sammenheng med ordinær advokatvirksomhet. Det vises her spesielt til et bilag der PAO instruerer sekretæren om å benytte innestående på et utenforliggende klientforhold til dekning for overføringen uten nærmere å godgjøre at det var saklig sammenheng mellom klientene og bruken av deres klientmidler. Denne forklaringen fremstår som lite tilfredsstillende og skulle ha blitt fulgt opp nærmere.

Advokattilsynet vil imidlertid bemerke at svakheter knyttet til bilagsføring rundt advokaters bruk av klientbankkonto er en utfordring som gjelder flere advokatforetak. Kvaliteten på bilagene som har vært vurdert under tilsynet skiller seg ikke nevneverdig fra en betydelig del andre advokatforetak der det har vært avholdt tilsyn.

Advokattilsynet anbefaler etablering av skriftlige rutiner som sikrer at bilagskvaliteten er i tråd med de krav og forventninger som følger av bokføringsloven § 10, bokføringsforskriften kapittel 5 og bokføringsstandarder. Dette for å imøtekomme den risikoen som er forbundet med lav kvalitet på bilagene, herunder manglende mulighet for intern oppfølging og kontroll fra foretakets hvitvaskingsansvarlig, revisor og regnskapsfører.

Rutiner for saksregistrering og føring av transaksjoner

Det var på tidspunkt for tilsynet ikke etablert klare og praktiske rutiner for hvordan saker skulle opprettes, oppdragene beskrives og transaksjoner skulle føres.

Bruken av eldre klientansvarsreskontroer i regnskapet antas å ha vært en medvirkende faktor til at PAO kunne fortsette å foreta nye transaksjoner uten samtidig å registrere nye kundeforhold /oppdrag med tilhørende kundetiltak basert på risikoen ved transaksjonene. Det er grunn til å tro at omfanget av lånevirkksomheten da hadde vært synlig i større grad for andre i advokatselskapet og at PAO hadde blitt konfrontert med virksomheten på et tidligere tidspunkt. Det samme forholdet antas videre å ha vært en medvirkende faktor til at det heller ikke ble gjennomført kundetiltak, hverken som kundetiltak ved etablering av kundeforhold eller som løpende kundetiltak.

Advokattilsynets anbefalinger

Advokattilsynet legger til grunn at advokatvirksomheten i Advokatfirma Bull Årstad DA for alle praktiske formål er avsluttet. I den grad virksomheten er videreført i nytt selskap (BÅ Advokatfirma AS) oppfordrer Advokattilsynet å vurdere etterlevelse av følgende anbefalinger som gis på bakgrunn av den tidligere virksomheten i Advokatfirma Bull Årstad DA. Dette omfatter følgende områder:

Etterlevelse av regelverket for anti-hvitvask og terrorfinansiering.

Advokattilsynet anbefaler at det som en del av prosessen med å utarbeide og vedlikeholde foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering, gjennomføres en analyse av foretakets bruk av klientbankkonto for å verifisere foretakets faktiske transaksjoner.

Advokattilsynet mener også at «interne sårbarheter» må inntas som en del av vurderingene i den virksomhetsinnrettede risikovurderingen.

Advokattilsynet anbefaler at de ulike versjonene av risikovurdering og rutiner gis versjonsnummer slik at det er enklere å vurdere hvilke rutiner som gjaldt på tidspunkt for gjennomførte kundetiltak.

Advokattilsynet anbefaler at internkontrollen dokumenteres på en slik måte at:

1. internkontroll er gjennomført,
2. at den er tilpasset risiko og egnet til å avdekke avvik og
3. at resultatene skal kunne etterprøves og følges opp.

Advokattilsynet anbefaler rutiner som krever at advokatens risikoklassifisering av klienten begrunnes skriftlig for de tilfeller der foretakets virksomhetsinnrettede risikovurdering tilsier en høyere iboende risiko, men advokaten har satt risikoen på klienten lavere. Vurderingen bør omfatte kontrollene gjennomført for å justere den iboende risikoen i klientforholdet.

Rutiner for bruk av klientbankkonto mv.

Advokattilsynet anbefaler at det etableres skriftlige rutiner for advokaters bruk av felles klientbankkonto. Rutinene bør omfatte regler knyttet til tilfeller hvor klientkonto skal benyttes, krav til dokumentasjon av formål med bruk og krav til bilagsdokumentasjon for å underbygge transaksjonene. Det bør også etableres rutiner som sikrer sammenhengen mellom den faktiske bruk av klientbankkonto og foretakets åpne oppdragsportefølje slik at faktisk bruk av klientbankkonto ikke knyttes til gamle og avsluttede oppdrag. Rutinene bør videre omfatte regler for rapportering av avvik slik at oppfølging av avvikene skjer på riktig nivå i organisasjonen. Rutinene bør også omfatte rutiner for dokumentasjon og oppfølging av eventuelle avvik.

Advokattilsynet anbefaler for at foretaket etablerer rutiner knyttet til saksregistrering og føring av klientmidler.

For Advokattilsynet

Dag Eriksen
assisterende direktør

Kjetil Andersen
fagdirektør